iš stambių riedulių ir raudonų masyvių (30x13–14x7–8 cm) keraminių plytų, rištų kietu kalkiniu skiediniu. Rūsio grindys išgrįstos nedideliais akmenimis (3 pav.). Rūsys gali būti datuojamas XVIII a.

Remiantis 2018 m. ir ankstesnių, 2016 m. vykdytų žvalgomųjų tyrimų rezultatais galima teigti, kad sklypo reljefas yra stipriai pakitęs nuo pirminio, dabartinėje sklypo teritorijoje, iki pradedant joje vystyti intensyvią ūkinę veiklą, buvęs gana status kalvos šlaitas. Pirmiausia kultūrinis sluoksnis ėmė formuotis žemiausioje, Š ir ŠV jo dalyse ir palei gatvę. P kryptimi sklypo reljefas kilo aukštyn, vertingo kultūrinio sluoksnio šioje sklypo dalyje neaptikta. Jeigu toks ir buvo susiformavęs, jis nukastas XX a.

Sodų St. 6

In 2018, 20 test pits (a total of 90.5 m^2) were excavated on the plot at Sodų St. 6 (Fig. 1). Mostly fill layers, which were created in the 20th century and contained 19th–20th-century finds, including a few from the 17th–18th centuries, were discovered in the S, SE, and central parts of the plot. This shows that intense economic activities occurred in the SE part of the plot in the 20th century and that no archaeologically valuable cultural layer formed there or it was completely destroyed. In the cultural layer discovered in the N part of the plot, two horizons can be distinguished: an upper, 19th-century layer of dark grey fatty clay soil, which was recorded in the test pits under the fill layers from a depth of 1.3–1.5 m, and under it, a layer of black sandy soil with 17th–18th-century finds. The earliest archaeological material, which dates to the late 16th–17th centuries, was collected in Test Pit 29, which was excavated alongside Sodų Street (Fig. 2). It is likely that the cultural layer formed alongside the street first, the number of finds from that period declining and the layer of black sandy soil thinning as one proceeds further into the plot. The finds from the cultural layer mostly consist of household pottery (fragments of pots and other vessels), somewhat fewer structural ceramics (fragments of stove and roof tiles), and also some nails, bronze thimbles, buttons, rings, iron buckles, a knife with bone scales, ball projectiles, etc. The remains of vanished buildings from the first half of the 20th century and an 18th-century cellar with a cobblestone floor were discovered on the plot (Fig. 3).

Ramūnas Šmigelskas

Trakų gatvė 1

Trakų g. 1 pastatuose šiuo metu yra įsikūrę Vilniaus Gedimino technikos universiteto Architektūros ir Kūrybinių industrijų fakultetai. XVI a. pradžioje Vilniaus centrinę dalį apjuosus gynybine siena, ši teritorija buvo vidinėje miesto pusėje. XVI–XVII a. pradžioje pagal gynybinės sienos vidinį perimetrą būta 5–6 m pločio kelio. Prie Trakų gatvės XVII–XVIII a. abiejose pusėse stovėjo amatininkų namai. Vietoje, kur vykdyti archeologiniai tyrimai, stovėjo odos išdirbėjų namas – baltušninkų cecho namas. 1716 m. namą įsigijo Jonas Pensas, o pardavimo akte nurodyta, kad namas stovėjo prie pat Trakų vartų ir buvo visai sugriuvęs. J. Pensas namą atstatė.

Dabartinis rūmų pastatas jau stovėjo 1737 m. ir buvo vadinamas Aleksandrowka – Aleksandro rūmais (Aleksandro Tiškevičiaus vardu). A. Tiškevičiui priklausė dveji rūmai abiejose gatvės pusėse. Nuo 1761 m. pastatą valdė Tiškevičių giminaičiai Karpiai. Jiems valdant 1783 m. rūmus perstatė architektas L. Stuoka-Gucevičius. 1840 m. remontuojant rūmus

Trakų gatvės fasade atsirado atlantais paremtas balkonas. Už tai, kad grafas Jonas Tiškevičius dalyvavo 1863 m. sukilime, rūmai buvo sekvestruoti. Nuo XIX a. pabaigos rūmus valdė Vendorffų šeima (*VRVA*, f. 1019, a. 11, b. 6762, p. 1–23).

2018 m. rudenį tvarkant ir remontuojant rūmus, būtinai reikėjo atlikti ir grunto kasimo darbus prie pastato pamatų, įrengiant pamatų hidroizoliaciją. Kiemo ŠV dalyje dalis rūmų R korpuso V sienos atkasta be archeologinių tyrimų. Prieš vykdant tolesnius darbus archeologai ištyrė vieną perkasą iki projektinio gylio bei vykdė archeologinius žvalgymus vykstant kitiems grunto kasimo darbams.

Perkasa 1 tirta prie Juozapo Tiškevičiaus rūmų P pamatų, ji buvo apie 8,2x2,4 m dydžio. Šioje vietoje po asfalto danga fiksuotas grindinys. Tikėtina, kad kiemas galėjo būti išgrįstas jau XIX a. ir grindinys naudotas dar ir XX a. Atkreiptinas dėmesys, kad perkasos ŠR dalyje fiksuotas jau anksčiau paklotas vandentiekio vamzdis, kurio perkasimo kontūras fiksuotas stratigrafijoje, tačiau šis perkasimas nesuardė po grindiniu buvusio smėlio pasluoksnio. Tad grindinys arba gana kruopščiai remontuotas dar XX a., arba kiemas galimai pergrįstas XX a. Iš istorinių duomenų žinoma, kad apie 1935 m. name buvo įvesta vandentiekio ir kanalizacijos sistema, bet ar šį fiksuotą vandentiekio vamzdį galima sieti būtent su šiais darbais, nežinoma. Pasiekus apie 1 m gylį, fiksuoti kito buvusio grindinio likučiai. Dalis akmenų dėta taip, tarsi sudarytų lataką lietaus vandeniui nutekėti. Šio grindinio lygyje aptiktas vienas Jono Kazimiero šilingas, pagal kurį grindinio fragmentai datuojami XVII a. pabaiga ar XVIII a. pradžia.

1 pav. Tyrimų metu rasta XVII a. III ketvirčio pypkės dalis. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 1. Part of a pipe from the third quarter of the 17th century that was discovered during the investigation.

2 pav. Tyrimų metu atidengta šildymo krosnies dalis. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 2. Part of the heating stove unearthed during the excavation.

Kadangi detalieji archeologiniai tyrimai vykdyti iki projektinio 2,3–2,6 m gylio, dėl darbų saugos perkasos P dalyje, 1 m gylyje suformuotas laiptas – terasa. Giliau tirta tik perkasos dalis prie pamatų, apie 1,3–1,4 m pločio dalis. Toliau vykdant tyrimus aptikta buitinės keramikos, koklių šukių bei keletas stiklo ar metalinių radinių. Rasta viena keraminė pypkės galvutė (1 pav.) su gamintojo įspaudu „EB“. Pypkė pagal gamintojo įspaudą ant kojelės priskirtina anglui Edwardui Birdui, kuris gyveno ir gamino pypkes Amsterdame tarp 1630–1665 m., o po jo mirties pypkes dar iki 1685 m. gamino jo našlė (Bradley J. W., DeAngelo G., European clay pipe marks from 17th century Onondaga iroquois sites, *Archaeology of Eastern North America*, 1981, vol., p. 109–133).

Tirtos perkasos V dalyje 1,9–2,1 m gylyje atidengta dalis šildymo krosnies. Ji iš abiejų pusių mūryta iš 28–29x15–15,5x7,5–8 cm dydžio gelsvų plytų su braukais. Iš V jos išorinės pusės į molį buvo įspaustas Rygos Kristinos šilingas, pagal kurį krosnis datuojama ne ankstyvesniu laiku nei XVII a. vidurys. Krosnis gana stipriai apardyta, išlikęs tik pats padas – 4–5 plytų eilė. Iš Š pusės ant krosnies užstatyti Juozapo Tiškevičiaus rūmai. Likusi jos dalis liko už perkasos ribų (2 pav.). Krosnies vidaus plotis apie 2,8–3 m. Viename kampe praardžius plūkto molio sluoksnį, pasimatė arkinės šildymo kameros dalis bei atsidengė suodini į krosnies vidų sukritę akmenys. Šis radinys galimai yra iki tol buvusių odos apdirbėjų cecho dalis. Krosnis neardyta, uždengta geotekstile ir užpilta smėliu.

Krosnies vidinėje dalyje ir virš jos aptikta nemažai buitinės keramikos fragmentų. Buvę indai, matyt, įlūžus krosnies skliautui, sukrito į vidų. Indai labai įvairūs – tai ir puodai, dubenys, lėkštės, keptuvės, ir ąsočių fragmentai. Taip pat aptikta koklių, kurių dauguma plokštiniai ar karniziniai. Dauguma koklių puošti kiliminiu ornamentu, maureskos motyvais. Vieno fragmento kampe matomas tarsi romėniškas skaičius II ir aprėminto žodžio dalis „TVS“, kitame fragmente – putas, laikantis paukštį ir dalgį. Be keramikos dirbinių, rasta ir keletas stiklinių radinių: indo dalis ir kampuoto butelio šukių. Taip pat bato pasagėlė, skustuvas, peilis ir šaunamojo ginklo titnaginis skiltuvas.

Archeologiniai žvalgymai vykdyti atkasant rūmų R ir V korpusų pamatus iš kiemo pusės. Gruntas kastas iki 0,9–1 m gylio, kur fiksuotas suardytas kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVII–XX a. radiniais.

Apžiūrėjus savavališką iškasą nustatyta, kad buvo suardytas archeologiškai vertingas XVI a. pabaigos – XVII a. vidurio kultūrinis sluoksnis. Iškasoje buvę ankstyvesnio užstatymo fragmentai nesuardyti.

Trakų St. 1

The investigated area was inside the Vilnius defensive wall which enclosed the central part of Vilnius in the early 16th century. Craftsmen's homes stood on both sides of Trakų Street in the 17th–18th centuries and in the investigated location, a leather workshop. The building that has stood there since the 18th century belonged to the Tiškevičius family.

Trench 1 (roughly 20 m^2) was excavated beside the S foundation of the former Juozapas Tiškevičius palace. 19th–20th-century paving was discovered under the asphalt. The remnants of other paving were found at a depth of 1 m and dated to the late 17th – early 18th century. The trench yielded various finds: sherds of household pottery, stove tile fragments, glass vessel shards, a knife, a razor, several coins, and a pipe with a maker's mark (Fig. 1). Part of former heating stove, which was severely damaged during the construction of the Tiškevičius palace, was also discovered at the excavation site

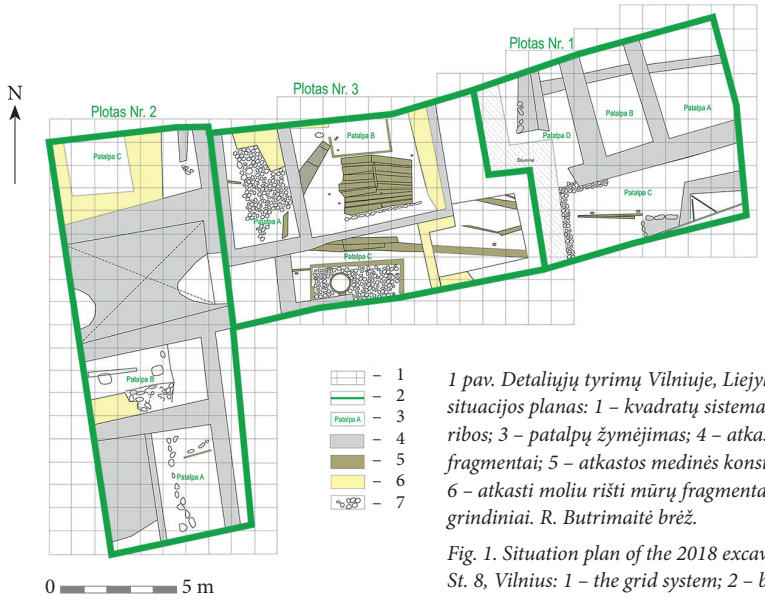

1 pav. Detaliųjų tyrimų Vilniuje, Liejyklos g. 8, 2018 m. situacijos planas: 1 – kvadratų sistema; 2 – tirtų plotų ribos; 3 – patalpų žymėjimas; 4 – atkastų mūrų fragmentai; 5 – atkastos medinės konstrukcijos; 6 – atkasti moliu rišti mūrų fragmentai; 7 – akmenų grindiniai. R. Butrimaitė brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2018 excavation at Liejyklos St. 8, Vilnius: 1 – the grid system; 2 – boundaries of the excavated areas; 3 – room designations; 4 – fragments of unearthed masonry walls; 5 – unearthed wooden structures; 6 – unearthed fragments clay-mortar masonry walls; 7 – stone paving.

(Fig. 2). A Livonian Christina shilling had been pressed into the stove's base. The excavation was conducted down to the planned depth of 2.3–2.5 m. A mid-17th–20th-century cultural layer was recorded during the investigation.

Robertas Žukovskis

Liejyklos gatvė 8

2018 m. atlikti detalieji tyrimai Vilniuje, Liejyklos g. 8. Sklypas yra prie Totorių ir Liejyklos gatvių sankirtos, ŠR jos pusėje. Pagal istorinius duomenis, XVII a. čia buvo jėzuitams priklausę pastatai. Sklypo plotas 400 m². XIX–XX a. I pusės sklypas užstatytas mūriniais gyvenamaisiais vieno aukšto su mansarda pastatais. Jie dalinai turėjo rūsius. Iki XX a. pabaigos sklypo V dalyje riogsojo apleistų pastatų griuvėsiai, paversti šiukšlynu. Vėliau žemės paviršiuje buvę pastatų likučiai pašalinti, rūsiai dalinai užversti, įrengta aikštelė.

Tyrimų vieta pagal darbų eiliškumą suskirstyta į 3 plotus. Plotas 1 (89 m²) kastas kiemo R dalyje, Š korpuso vietoje. Plotas 2 (120 m²) kastas prie Totorių gatvės, V korpuso vietoje. Plotas 3 (122 m²) kastas tarp plotų 1–2, Š korpuso vietoje. Iš viso tirtas 331 m² plotas. Liko neištirta kiemo P dalis ties įvažiavimu į Liejyklos gatvę.

Mechanizuotai kasta iki 1–1,2 m gylio. 20–50 cm gylyje išryškėjo mūrinių pamatų kontūrai. Gilinantis tarp pamatų, plotai padalinti į atskiras tyrimų zonas (patalpas), kurios žymėtos raidėmis A–D (1, 2 pav.).

Plotas 1, *patalpa A* (3 pav.). Ploto 1 P dalyje 40–50 cm gylyje atkastas plytų ir akmenų mūro paviršius. Siena 1,1 m pločio, pamatas 0,9–1 m aukščio. Ploto V dalyje 70 cm gylyje atkastas plytų ir akmenų mūro paviršius. Siena 1,1 m pločio, pamatas 40 cm aukščio. Pamatai datuojami XIX a. I puse.